

Ганна Іванюк

ORCID iD 0000-0001-7758-5121

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та психології,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053 Київ, Україна
h.ivaniuk@kubg.edu.ua

АКСІОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ

У статті актуалізовано аксіологічні ідеї нової освітньої стратегії підготовки педагогів в освітньому просторі України. Подано ретроспективний огляд аксіологічних ідей українських і зарубіжних філософів, педагогів, психологів щодо освіти людини. Розкрито психологічні, дидактичні, естетичні, етичні детермінанти багатовимірної педагогічної діяльності. Висвітлено результати емпіричного пошуку, що засвідчують нагальну потребу в обґрунтуванні засадничих аксіологічних ідей і упровадженні їх у практику підготовки педагога.

Ключові слова: аксіологічний концепт; заклад вищої освіти; освітньо-професійна програма; зміст освіти; нова освітня стратегія; освітній процес; підготовка педагогів; професійна діяльність.

© Іванюк Ганна, 2018

Вступ. У руслі перспективних світових тенденцій освіта розглядається провідним чинником суспільного розвитку. З одного боку, пріоритет освіти розглядаємо в контексті вирощування людського капіталу, а з іншого – спрямованість на майбутнє: вирішення існуючих і прийдешніх соціально-економічних, еколого-культурних, безпекових проблем.

Проблема виживання й пристосування людини до навколишньої природи суттєвим чином залежить від її розвитку. Людина сьогодні не спроможна вижити без зміни свідомості, переходу на новий стиль мислення. В освітньому просторі зрушення відбуваються з розвитком громадянського суспільства, що ґрунтується на

повазі та визнанні домінантності прав особистості на суб'єктність, саморозвиток. На часі, екологізація свідомості й відхід від одномірності людини-споживача в духовній та матеріальній сферах. На зміну утилітарному відношенню до природи формується ціннісне її сприйняття й усвідомлення сутності системи «людина-природа». Варто зауважити, що в суспільстві зріє розуміння необхідності переходу від техногенної до антропогенної цивілізації, що є умовою виживання та розвитку людства.

Освіта є виразником цінностей епохи. Реформування освітньої галузі в Україні є відображенням соціально-економічних, політичних, культурних перетворень й розбудови європейського простору. Відхід від догматичного (ідеологічно доцільного) трактування мети й завдань модернізації сучасної школи актуалізує проблему цінностей людини у вимірі її буття. Тому важливими є уточнення ціннісного концепту освіти як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Вирощування майбутнього безумовно залежить від освіченості й ціннісних орієнтацій педагогів. Тому реалізація нової концепції підготовки педагогів можлива за умови обґрунтування тих концептуальних ідей, що увиразнюють цінності людини. Оскільки сучасний студент, який вступить на перший курс університету, буде здійснювати педагогічний супровід тих, хто лише народжується – стрижнем фахової підготовки стає ціннісна компонента.

Мета статті – за результатами теоретичного аналізу, узагальнення результатів емпіричного дослідження обґрунтувати провідні аксіологічні ідеї реалізації нової стратегії підготовки педагогів.

Ретроспективний огляд аксіологічних ідей про освіту людини (XX – початок XXI століття).

Філософські ідеї, концепції XX ст. є визначальними стосовно всієї системи освіти молодшої генерації. Серед розмаїття наукових розвідок увиразнено й ті, що найістотніше відображають вплив освітньої аксіологічної стратегії щодо розвитку школи. Вагомий внесок у дослідження філософських проблем освіти, зокрема аксіологічних аспектів, зробили українські та зарубіжні вчені. Методологічною та інформаційною базою їхніх наукових досліджень є ідеї та концепції філософії освіти

як галузі філософського знання та як предмета соціально-гуманітарних наук, а також прогресивні педагогічні практики. Філософія освіти розглядає людинотвірні можливості соціально-культурного середовища (сімейного, дошкільного, шкільного, соціально-психологічного, професійно-діяльнісного, інформаційного, референтно-неформального тощо), узагальнює освітні та розвивальні ресурси гуманістичної педагогіки, що ґрунтується на цінностях людини, громади, суспільства.

Філософські концепції щодо трансформування освітніх систем, встановлення взаємозв'язків між запитамі соціально-економічного розвитку суспільства та розвитком школи, впливу соціокультурного середовища на освітні трансформації, особистісно орієнтованої освітньої парадигми розкрито в працях сучасних філософів (В. Андрущенко (Андрущенко В.П., 2003), І. Зазюн (Зазюн І.А., 2000, с. 8-13), В. Кремень (Кремень В.Г., 2002), В. Лутай (Лутай В.С., 1996), В. Огнев'юк (Огнев'юк В., 2016), А. Ярошенко (Ярошенко А.О., 2004)).

Вивчення аксіологічних концептів розвитку освіти (освітніх середовищ) потребує інтеграції наукової інформації з різних галузей наук. Насамперед, важливим є дослідження з культурології. Як вважає авторка праці «Культурологія освіти», «зміст і форми освіти зорієнтовані не лише на традиційні знання, інформацію і фактичний матеріал (та їх засвоєння), а на: базові культурні цінності..., оскільки дитина (учень. – Г.І.), не лише вчиться, а «привласнює загальнолюдські культурні цінності і ідентифікує себе з окремою культурою на основі культурного самовизначення» (Крилова Н., 2000, с. 31).

Вихідні положення про зв'язок школи сім'ї та зовнішнього середовища у процесі виховання, єдність трудового виховання і загального розвитку особистості (морального, інтелектуального, естетичного, фізичного) є визначальними щодо особливостей функціонування освітнього середовища школи. Сімейні традиції це, передусім, виховання дітей, ведення домашнього господарства збереження та передача прийдешнім генераціям духовних і матеріальних цінностей та життєвого досвіду (Стельмахович М.Г., 1985, с. 35-40). Спостереження за поведінкою батьків засвоєння критеріїв оцінки ними різних життєвих ситуацій, стосунків з іншими

людьми – все це впливає на свідомість дитини. Засвоєння дітьми життєвих цінностей сім'ї часто робить їх несприйнятливими до тлумачення вчителями морально-етичних, духовних та інших цінностей загальносупільного значення (Стельмахович М.Г., 1985, с. 35-40).

Висвітлена ідея може викликати сумніви у скептиків. Однак, історичний досвід засвідчує, що традиції, які не суперечать загальнолюдським цінностям є добрим підґрунтям для сталого розвитку (Японія, Норвегія, Країни Балтії тощо).

У руслі дослідження аксіологічного концепту нової освітньої стратегії значущою є думка А. Ярошенко про взаємозв'язок стратегій розвитку культури та досвіду індивідуально особистісного життя (Ярошенко А.О., 2004, с. 91) означена ідея є важливою для розуміння вартості минулих здобутків соціально-культурного зростання для вибудовування індивідуально особистісних стратегій, що ґрунтується на базових цінностях.

В історико-педагогічному контексті ХХ століття українські педагоги долучилися до розбудови положень про ціннісні засади освіти людини. З огляду на предмет дослідження значний інтерес становить досвід попередніх поколінь українських педагогів щодо соціокультурного середовища як чинника розвитку особистості. Ще на початку ХХ століття Я. Чепіга у статті «Народний учитель і національне питання» розвинув ідею про роль природи, соціального оточення на розвиток дитини. Ці ідеї не втратили актуальності у процесі розбудови нової української школи. На думку Я. Чепіги, школа, яка не враховує особливостей впливу природних і соціально-культурних чинників, далека від дітей, їхніх переживань і потреб (Чепіга Я., 1912, с. 15-24).

В умовах розбудови Нової української школи суголосними є педагогічні ідеї С. Русової. Український педагог і державний діяч доби Української революції (1917-1921) – С. Русова – приділяла значну увагу розкриттю різних аспектів впливу соціокультурного середовища на розвиток особистості, виховання почуттів, підготовки до громадянського життя. Цьому педагогу належить авторське тлумачення понять «осередок соціального життя і соціальних взаємовідносин»

(Русова С., 1997, с. 147).

Варто зауважити, що ідеї про визначальну роль навчально-виховного середовища у процесі розвитку та становлення особистості розвивав і Григорій Ващенко, а саме: випереджальний вплив природного середовища на фізичний, емоційний, розумовий розвиток дітей. Значну увагу вчений приділяв впливу середовища на розвиток чуттєвої сфери, певні риси характеру особистості: вдумливість, спостережливість, ґрунтовність, притаманні більшості людей, які залучені до хліборобської праці (Ващенко Г., 1957, с. 37). На думку Г. Ващенка, характерним для ментальності мешканців сільської місцевості є вірність традиціям, духовність, релігійність, розуміння норм поведінки та звичаїв родинного життя, пам'ять поколінь (Ващенко Г., 1957, с. 37-38).

Зауважимо, що розбудова нової української школи й реформування освіти в Україні загалом ґрунтується на особистісно орієнтованій парадигмі освіти та внутрішньошкільній диференціації. Основою цієї парадигми є актуалізація особистісних сенсів учня до мети та якості освіти (продукту), що має цінність у соціально-культурному середовищі (міста, села, району, регіону).

Поняття «педагогічна парадигма» розглядається як модель-стандарт вирішення педагогічних завдань» (Рапацевич Е.С., 2006, с. 568), що формулюється соціально-економічними, культурними, ідеологічними запитами суспільства на освіту молодого покоління.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017) дошкільна освіта, повна загальна середня освіта спрямовуються на потреби особистості, що зумовлені вибором шляхів життєдіяльності, самореалізації, саморозвитку. Навчання стає особистісним сенсом реалізації школярами освітніх намірів. Особистісне спрямування, ситуація вибору мети, завдань і технологій навчання у поєднанні з метою застосування продукту освітньої діяльності є визначальним щодо управління закладами освіти. Тому в закладах вищої освіти важливо забезпечити людинознавчий ціннісний освітній простір.

Актуалізація ціннісної складової нової стратегії освіти пов'язана з важливістю

культурного чинника для соціального самоствердження особистості, засвоєння людиною характерних для її соціальної спільноти й цієї культури способів мислення, норм, цінностей, традицій, звичаїв, ідеалів.

Нові підходи до модернізації освіти в Україні, школи (початкової) актуалізують ціннісну складову освіти людини. Цінності, як домінанти людської культури, є визначальними щодо вирощування особистості (окультурення, олюднення світу) й культивування соціальних якостей людини: засвоєння норм ставлення до природи, інших людей та до самої себе, суспільства. У словнику «Культура і культурологія» (А. Кравченко, 2003) поняття «культура» визначено як таке, що у найзагальнішому розумінні являє собою сукупність традицій, норм, цінностей, смислів, ідей, знакових систем, характерних для соціальної спільноти, котрі виконують функції суспільної орієнтації, забезпечують консолідацію людських спільнот та індивідуальне самовизначення особистості. Культура визначає зміст соціальної реальності – соціальних форм (інституційних структур), нормативних уявлень, ціннісних пріоритетів. Вона постає як середовище життєдіяльності, яке визначає міру особистісного розвитку; за такого підходу особистість – соціалізований індивід, що має певний рівень культурного розвитку (Кравченко А.І., 2003, с. 450-452).

Традиційно підготовка педагогів в освітньому процесі закладу вищої освіти насамперед має відповідати суспільним потребам. Однак, варто пам'ятати, що студент є носієм і продуктом цінностей. Ми поділяємо думку В. Рибалка щодо провідних цінностей особистості, а отже і фахівця, а саме такими є: честь і гідність (Рибалка В.В., 2010).

Висвітлені у статті узагальнення є результатом пошуків із наукової теми кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка. Окремі положення щодо пошуку шляхів реалізації нової стратегії підготовки педагогів в умовах університету подано у низці наукових праць автора. Зокрема у статті «Нова стратегія професійно-педагогічної освіти: європейський вимір» розкрито аспекти професійної підготовки педагогів в умовах реформування освіти України у контексті євроінтеграції (Іванюк Г.І., 2017).

Варто зауважити, що сферу освіти розглядаємо чинником гармонізації в системі людина – людина, людина – природа, людина – техніка. Вплив цього чинника стає дедалі вагомим в умовах соціально-політичних, економіко-технічних зрушень, що можуть бути загрозою для людської спільності як у глобальному, так і суспільному (регіональному) вимірі.

Від освітньої стратегії – до освітніх програм.

Аналіз змісту освітніх програм для першого (бакалаврського), другого (магістерського) освітніх рівнів вищої освіти зі спеціальностей «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» (трьох університетів України) свідчить про тяглість тенденції дивергентності у формуванні змістових ліній, що веде до розриву зв'язків у царині природничих і гуманітарних знань майбутніх фахівців. Спостерігається відхід від класичної моделі професійної освіти, зорієнтованої на включення здобувачів у цілісну фахову культуру. Студіювання навчальних планів і програм (навчальних) кількох університетів дає підстави вважати існування тенденції пріоритету професійної (практичної) спрямованості підготовки вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Ці міркування підтверджено результатами анкетування студентів і вчителів. Із 365 респондентів 23% віддали пріоритет в ієрархії освітніх стратегій – науково-освітній; 77% не вважає пріоритетом означену стратегію, а отже й фундаментальна складова фахової підготовки для них немає вартості. Для педагогів-практиків пріоритет наукової складової в ієрархії освітніх стратегій становить для 57,2% респондентів; 42,8% із опитуваних розуміє значущість цієї стратегії, однак не вважає її основною у власній професійній діяльності.

Зауважимо, надмірне скеровування підготовки майбутніх педагогів до виконання вузькопрофесійної діяльності, часто-густо веде до неусвідомленого засвоєння застарілого методичного інструментарію, що відносимо до знаннево-нормативної освітньої парадигми попередніх періодів.

Очевидно, що підміна цілісності підготовки фахівця суперечить суспільній значущості, що є осердям педагогічної освіти. З іншого боку, аксіологічний виклик

професійно-педагогічної підготовки може бути реалізований завдяки продуктивним тенденціям, що притаманні сучасному світовому й українському освітньому простору. До такої тенденції відносимо інтеграцію знань про людину та її цінності. Цінності в освіті розглядаємо в людинотвірному контексті. Вони сприяють визнанню людини та є визначальними щодо модернізації змісту, технологій і організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Оскільки педагогічна освіта загалом є цариною людинознавства, – цінності в освіті є гуманітарними, що ґрунтуються на філософських, етичних, естетичних ідеях, концепціях. Таким чином, людинознавча корекція педагогічної реальності може здійснюватися завдяки зміні прагматичної стратегії на аксіологічну.

Інтеграція знань про природу людини (особливості онтогенезу та філогенезу у різні періоди розвитку) і гуманітарних цінностей може бути досягнута за умови зорієнтованості освітнього процесу на поєднання засвоєння студентом фундаментальних знань і цілісного професійного мислення. Фахова підготовка має забезпечити середовище духовної культури особистості та формування у майбутнього педагога інтелекту, в широку сенсі, людини з розвиненими етичною і естетичною соціальною відповідальністю за результати своєї праці.

Становить інтерес для педагогічної теорії і практики проблема вибору онтологічних основ ієрархії цінностей діяльності людини. Зазначимо, що відносна самостійність онтологічних пошуків у філософії зумовлює ситуацію вільного вибору з урахуванням культурно-історичних традицій щодо освіти дітей і молоді, особистого вибору й відходу від різноманітних ідеологічних стереотипів.

Педагогічна діяльність є багатовимірною, вона увиразнюється психофізіологічними, дидактичними, естетичними, етичними детермінантами. З огляду на підготовку фахівців із галузі «Освітні, педагогічні науки» (сфери діяльності людина – людина) домінуючим у фаховій підготовці та діяльності вихователів дітей дошкільного віку, вчителів є етичний компонент освітньої стратегії. Тому необхідно модернізувати зміст і технології підготовки педагогів, наповнити його ціннісними смислами, що мають як особистісну, так і суспільну

значущість. Насамперед, потребує уточнення понять, що наповненні моральним смислом, а саме: «відповідальність за власну професійну діяльність», «міра відповідальності за результати власної діяльності», «ставлення до навколишнього середовища». Відповідальність розглядаємо найвищим мірилом будь-якої діяльності людини, зокрема й педагогічної.

Для виявлення актуальних домінуючих цінностей у руслі реалізації Нової освітньої стратегії проведено дослідження на базі закладів дошкільної, загальної середньої, вищої освіти м. Києва. До емпіричного пошуку долучено понад чотирьохсот студентів першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівнів спеціальностей «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», вихователі закладів дошкільної освіти, вчителі закладів загальної середньої освіти (початкова школа).

Для з'ясування відповідності змісту фахових дисциплін («Педагогіка», «Психологія», «Анатомія і фізіологія») новій освітній стратегії підготовки фахівця застосовано комплекс методів, а саме: опитування, інтерв'ювання, анкетування, педагогічне есе; методи математичної статистики, що уможливили уточнити результати.

Варто зауважити, що у відповідях студентів, зазначених вище освітніх рівнів і спеціальностей перевага надана цінностям добра, справедливості у контексті професійно-педагогічної діяльності (100%); в ієрархії цінностей, що має керуватися сучасний педагог 84,6% реципієнтів обрали духовні цінності людини (друге місце), справедливість, воля, рівність – третє місце (76,9%); на четвертому місці – сімейні цінності (69,2%); матеріальні цінності посіли п'ятий щабель (23,1%); повага до особистості виявилася менш значущою для майбутніх педагогів (7,7%). Виявлено, що як студенти без досвіду педагогічної діяльності, так і ті, які мають педагогічний стаж від 1 до 5-ти років більшу увагу приділяють перманентним цінностям, що пов'язують із освітнім процесом загалом, а не з людиною – його осердям. Емпатію вважають важливою для власного професійного становлення лише 23,1%. Така ситуація має тривожний характер, оскільки у відповідях подано власну оцінку майбутній готовності до взаємодії (ключова компетентність).

Для виявлення в студентів і вчителів-практиків готовності до реалізації різних аспектів нової освітньої стратегії проведено комп'ютерне тестове опитування. З'ясовано, що 38,5% респондентів готові реалізувати в професійній діяльності аксіологічну компоненту. Низький рівень розуміння сутності й значущості цінностей в професійно-педагогічній діяльності виявили 7,7% із загальної кількості опитуваних. Розбіжностей між розумінням щодо важливості аксіологічної компоненти освітньої стратегії й практикою її реалізації виявлено в таких показниках: педагоги-практики (7,7%) постійно вибудовують освітній процес на аксіологічних засадах (високий рівень); 30,8% вчителів аксіологічну складову відносять до другої (30,8%) й третьої (38,5%) позиції за рангом; 23,1% опитаних учителів відносять цю позицію на четверте місце (23,1%). Аналіз статистичних результатів емпіричного дослідження з означеної вище проблеми свідчить про різні тлумачення сутності «цінності», «цінності особистості», «особистісно-професійні цінності», «місце цінностей в освітньому процесі закладу освіти». Студенти (без досвіду педагогічної діяльності) здебільшого оперують широким словниковим запасом, аналізують місце цінностей у становленні людини, однак мають труднощі щодо вибудовування на ціннісній основі цілісної змістово-технологічної матриці професійної діяльності. Зауважимо, що вчителі-практики більше уваги приділяють прагматичній професійній діяльності. Вони розглядають ціннісні аспекти освіти з особистісно-професійних позицій. Тому в ієрархії освітніх стратегій на перше місце (38,5%) респондентів відвели особистісно-професійній стратегії; друге місце окреслили 23,1%, третє – 30,8%; четверте – 7,7%.

Суттєвими є розбіжності у відповідях студентів педагогічних спеціальностей і вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів закладів загальної середньої освіти (початкових шкіл) щодо відповідності змісту підготовки педагогів сучасним завданням розбудови Нової української школи. За результатами опитування студентів першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальностей «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» з'ясовано: 46,2% із них вважає, що зміст повністю

відповідає цим завданням; 53,8% – висловлює точку зору про часткову відповідність професійно-педагогічної підготовки суспільним вимогам.

Відповіді педагогів-практиків суттєво відрізняються від тих, що висловили студенти, а саме: лише 91,8% з них дали ствердну відповідь (так), 81,8% висловили міркування про часткову відповідність професійної підготовки до потреб часу; 9,1% респондентів дали негативну відповідь.

Вибудовування ціннісного (аксіологічного) тла нової освітньої стратегії підготовки педагогів ґрунтується на загальнокультурних цінностях, що є засадничими в просторі міжкультурної взаємодії. Вони є суголосні, проголошеними у ст. 128 Договором Європейського Співтовариства і хартії соціальних прав, прийнятій Радою Європи (1989). У контексті проблематики пошуку аксіологічних ідей нової освітньої стратегії підготовки фахівців важливим є врахування принципів рівності, свободи, безпеки особистості. Передусім важливими є поняття, що отримали визнання європейської спільноти, а саме: життєва освіта з урахуванням індивідуальних потреб людини та тих, що є домінуючими на ринку праці; розвиток універсальних здібностей до яких належать: самостійність, відповідальність, сформоване критичне мислення, робота в групі (команді), комунікація.

З огляду на проблематику статті, заслуговує на увагу практика розвитку європейської свідомості молодих громадян у країнах Європейського Союзу. Відтак метою освіти, зокрема й професійної є створення умов для розвитку нового типу особистості: високоморального й відповідального громадянина, готового змінюватися й змінювати світ довкола себе. В європейському освітньому просторі концепції загальної культури молоді, що характеризуються відкритістю й широтою, інтегрує гуманістичну, наукову й діяльну (технологічну) складові. Саме культура становить основу розвитку ідентичності людини, сприйняття світу й усвідомлення результатів власних дій.

Складність у підготовці фахівця полягає в тому, що знання швидко втрачають свою освітню, процесуально-діяльну функції в інформаційно-мобільному

полікультурному суспільному вимірі. З іншого боку, нове покоління людей має нові потреби, що зумовлюють чутливість усього процесу підготовки педагогів.

Висновки. Проблема цінностей в освіті не нова. Вона є предметом осмислення на різних етапах цивілізаційного вибору. У руслі модернізації освіти в Україні йде пошук нових моделей підготовки фахівців. Осердям сучасних моделей є діяльнісна, щаслива людина. Першорядним у новій стратегії підготовки педагогів є забезпечення умов для культурно-психологічного розвитку і саморозвитку особистості як основної цінності. Лише такий педагог зможе забезпечити умови для особистісного розвитку, радості пізнання для кожної дитини, учня. Як засвідчує досвід, збільшення кількості навчальних дисциплін, спецкурсів і т.ін. не веде до стратегічних результатів щодо підвищення якості освіти. На часі – розроблення освітніх програм, що забезпечать на ціннісних засадах інтеграцію знань про розвиток людини у всіх вимірах: психофізичному, культурному, соціальному.

Висвітленні у статті результати педагогічної розвідки не вичерпують усіх аспектів означеної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання щодо мотиваційно-професійного вибору здобувачів вищої освіти; ціннісних конфронтацій в умовах багатокультурного соціального середовища.

Література

- Андрущенко В.П. Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики. К.:К.І.С., 2003. 296 с.
- Ващенко Г. Виховання волі і характеру: у 2 ч. Боффало: Мюнхен: Накл. Осередку СУМу ім. Лесі Українки, 1957. Ч.2: Педагогічна. 271 с.
- Зазюн І.А. Гуманістична стратегія теорії і практики навчального процесу. *Рідна школа*. 2000. №8. С. 8–13.
- Іванюк Г. Нова стратегія професійно-педагогічної освіти: європейський вимір. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2017. №4. С.21-26.
- Кремень В.Г. Освіта і наука України – шлях модернізації. К.: Грамота, 2002. 213.
- Крылова Н. Культурология образования. М.: Нар.образование, 2000. 272.
- Культура и культурология : Словарь / сост. А.И. Кравченко. М.: Академ. Проект : Екатеринбург: Деловая книга, 2003. 928.
- Лутай В.С. Філософія сучасної освіти : навч. посіб. К.: Центр «Магстр-S» Творчої спілки вчителів України, 1996. 256.
- Огнев'юк В. Освіта та конкурентоспроможність суспільства. *Освітлогія*. 2016. №5. С. 37–44. doi: 10.28925/2226-3012.2016.5.3744

Психолого-педагогический словарь / Сост. Рапацевич Е.С. Минск : «Современное слово», 2006. 928.

Русова С. Вибрані педагогічні твори: у 2 кн. Кн 1. К.:Либідь, 1997. 272.

Рыбалка В.В. Психология чести и достоинства личности: культурологические и аксиологические аспекты : научно-метод. пособие. Одесса : «ИНТЕРПРИНТ», 2010. 414.

Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. К.: Пед.думка, 1985. 234.

Ціннісний дискурс освіти : монографія / А. О. Ярошенко. К.: 2004. 156.

Чепіга Я. Народний учитель і національне питання. *Світло*. 1912. №1. 15–24.

АКСИОЛОГИЧЕСКИЙ КОНЦЕПТ НОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СТРАТЕГИИ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГОВ

Иваниук Анна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики и психологии, Киевский университет имени Бориса Гринченко, ул. Бульварно-Кудрявская, 18/2, 04053 Киев, Украина, e-mail: h.ivaniuk@kubg.edu.ua

В статье актуализированы аксиологические идеи новой образовательной стратегии подготовки педагогов в образовательном пространстве Украины. Подан ретроспективный обзор аксиологических идей украинских и зарубежных философов, педагогов, психологов об образовании человека. Раскрыто психологические, дидактические, эстетические, этические детерминанты многомерной педагогической деятельности. Представлены результаты эмпирического поиска, удостоверяющих насущную необходимость в обосновании основных аксиологических идей и внедрении их в практику подготовки педагога.

Ключевые слова: аксиологический концепт; учреждение высшего образования; образовательно-профессиональная программа; содержание образования; новая образовательная стратегия; образовательный процесс; подготовка педагогов; профессиональная деятельность.

ACCIOLOGICAL CONCEPT OF A NEW EDUCATIONAL STRATEGY FOR TRAINING OF TEACHERS

Ivaniuk Hanna, Doctor of Science in Pedagogics, Professor, Head of Department of pedagogy and psychology, Pedagogical institute, Borys Grinchenko Kyiv University, Bulvarno-Kudriavska Str. 18/2, 04053 Kyiv, Ukraine, h.ivaniuk@kubg.edu.ua

We consider the education of the 21st century as a process of preparing a young generation for life and work and as a means of productive changes in the state and the world dimension as a whole. The development of the education system in Ukraine is characterized by internal public inquiries and external factors that are actualized in the context of European integration. At the time – training of an innovative specialist, ready for intercultural communication and conscious protection of human virtues: individual freedoms and respect for it, culture of peace, etc.

According to the results of the analysis of philosophical, historical and pedagogical sources, the status of pedagogical practice, the axiological concept of a new educational strategy of teacher training in a higher education institution is generalized and substantiated. Education is seen as a factor in harmonization in systems: man – man, man – nature, man – technology.

The article gives a summary of the results of the study of the status of the identified problem in the practice of training the teachers of the first educational level (Bachelor specialties «Preschool education», «Primary education»). The revealed tendencies are characterized: divergence, which leads to the destruction of ties that could ensure the formation of a system of knowledge about man, nature, technology (technology) and society. Education directed towards the future should deviate from the rudiment of the knowledge-normative strategy of the Soviet model and build on values based on philosophical, ethical, aesthetic concepts. According to the results of the analysis of the study, the opinions of students, pedagogues-practitioners regarding the correspondence of the content of professional disciplines (pedagogy, psychology) to the needs of the individual, community and society are determined. A set of methods (poll, interviewing, questionnaires, pedagogical essay, mathematical statistics) allowed to reveal the dominance of moral values in the educational process (professional activity).

Keywords: *axiological concept; content of education; educational process; educational-professional program; institution of higher education; new educational strategy; professional activity; training of teachers.*

References

- Andrushhenko, V.P. (2003) Strategy of reform in Ukraine: recommendations for the implementation of. K.:K.I.S. (ukr.)
- Vashhenko, Gh. (1957) Education of the will and character: u 2 ch. Boffalo: Mjunkhen: Nakl. Oseredku SUMu im. Lesi Ukrajinjky, 1957. Ch.2: Pedagoghichna (ukr.).
- Zazjun, I.A. (2000) Humanistic strategy of the theory and practice of the educational process. Ridna shkola, 8, 8–13 (ukr.).
- Ivanjuk, Gh. (2017) A New Strategy for Professional Education: A European Dimension. Pedagoghichnyj proces: teorija i praktyka, 4, 21-26 (ukr.).
- Kremenj, V.GH. (2002) Education and science of Ukraine are the way of modernization. K.: Ghramota, 213 13 (ukr.).
- Krylova, N. (2000) Culturology of Education. M.: Nar.obrazovanie (rus.).
- Culture and Culturology: Vocabulary (2003) / sost. A.I. Kravchenko. M.: Akadem. Proekt : Ekaterinburg: Delovaja kniga (rus.).
- Lutaj, V.S. (1996) The philosophy of modern education: navch. posib. K.: Centr «Maghstr-S» Tvorchoji spilky vchyteliv Ukrajinjy (ukr.).
- Oghnev'juk, V. (2016) Education and competitiveness of society. Osvitologhija, 5, 37–44. doi: 10.28925/2226-3012.2016.5.3744 (ukr.).
- Psychological-pedagogical dictionary (2006) / Sost. Rapacevich E.S. Minsk : «Sovremennoe slovo» (rus.).
- Rusova, S. (1997) Selected pedagogical works: u 2 kn. Kn 1. K.:Lybidj (ukr.).

- Ryibalka, V.V. (2010) Psychology of honor and dignity of personality: cultural and axiological aspects: scientific method. allowance. Odessa : «INTERPRINT» (rus.).
- Steljmakhovych, M. Gh. (1985) Folk pedagogy. K.: Ped.dumka (ukr.).
- Valuable discourse of education : monohrafija. (2004). A. O. Jaroshenko. K. (ukr.).
- Chepigha, Ja. (1912) People's teacher and national question. Svitlo, 1, 15–24 (ukr.).

Стаття надійшла до редакції 01.07.2018
Прийнято до друку 30.08.2018